Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
Е. ТАНЧЕВ
представено на 11 юли 2019 година [1]

Дело C-447/18

UB
срещу
Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne Bratislava

(Преюдициално запитване, отправено от Najvyšší súd Slovenskej republiky (Върховен съд на Словашката република)

„Равно третиране в областта на социалното осигуряване — Дискриминация, основана на гражданство — Липса на миграция на работник — Промяна на държавата членка по местопребиваване на работник поради разпадане на държава — Закон на държава членка, който обвързва правото на допълнително обезщетение при спечелване на медал на олимпийски игри и други международни първенства с условие за гражданство —Чешки гражданин, който пребивава в Словакия“

1. Главното производство предоставя възможност на Съда да развие своята практика по отношение на обстоятелствата, при които допълнително обезщетение, запазено за граждани на дадена държава членка, следва да обхване всички граждани на ЕС, които пребивават в тази държава членка. Разглежданото в настоящото дело обезщетение (наричано по-нататък „допълнителното обезщетение“) е присъдено за спечелени медали на олимпийски игри и други европейски и международни спортни събития.

2. Спорът е необичаен, защото произтича не от упражняването на правото на свободно движение, а от факта, че Чехословашката социалистическа република е била разделена на две отделни държави преди на 1 май 2004 г. Чешката република и Словашката република да се присъединят към Европейския съюз. В следствие на това пребиваващ в Словакия чешки гражданин, който иска изплащането на допълнително обезщетение от словашките социалноосигурителни органи, не може да се счита за работник *мигрант*, тъй като е живял повече от 50 години в границите на суверенната понастоящем държава Словакия.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (Върховен съд на Словашката република) отправя въпрос дали такова лице въпреки това може да се позове на Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност [2] и на правото на обезщетения за социална сигурност и на социални придобивки съгласно член 34 от Хартата, за да получи допълнително обезщетение.

1 Език на оригиналния текст: английски.

2 ОВ L 166, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 82, и поправка в ОВ L 33, 2008 г., стр. 12., изменен с Регламент (ЕО) № 988/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година за изменение на Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност и за определяне на съдържанието на неговите приложения (ОВ L 284, 2009 г., стр. 43).

4. Според мен на този въпрос трябва да се отговори отрицателно поради причините, описани по-подробно в част IV по-долу.

I. Правна уредба

A. Правна уредба на Съюза

5. Член 34 от Хартата на основните права на Европейския съюз е озаглавен „Социална сигурност и социална помощ“. Първите два параграфа от него гласят:

„1. Съюзът признава и зачита правото на достъп до обезщетенията за социална сигурност и до социалните служби, които осигуряват закрила в случаи като майчинство, заболяване, трудова злополука, зависимо положение или старост, както и в случай на загуба на работа, в съответствие с правилата, установени от правото на Съюза и от националните законодателства и практики.

2. Всеки, който пребивава и се придвижва законно на територията на Съюза, има право на обезщетения за социална сигурност и на социални придобивки в съответствие с правото на Съюза и с националните законодателства и практики“.

6. Съображения 4 и 5 от Регламент № 883/2004 гласят:

„(4) Необходимо е да се вземат предвид особеностите на националните законодателства в областта на социалната сигурност и да се изработи само система за координация.

(5) Необходимо е, в рамките на такава координация, в Общността да се гарантира равно третиране на съответните лица съгласно различните национални законодателства“.

7. Член 1, буква ц) от Регламент № 883/2004 гласи следното:

„пенсия“ обхваща не само пенсиите, но и еднократните обезщетения, които могат да бъдат изплащани вместо пенсия[,] и плащанията, направени под формата на възстановяване на осигурителни вноски, както и [осъвременените] увеличения и допълнителните помощи съгласно разпоредбите на дял III“.

8. Член 3 от Регламент № 883/2004 е озаглавен „Материален обхват“ и в параграфи 1, 3 и 5 от него се предвижда:

„1. Настоящият регламент се прилага към всички законодателства относно следните клонове на социална сигурност:

а) обезщетения за болест;

б) обезщетения за майчинство и съответните им обезщетения за гледане на малко дете от бащата;

в) обезщетения за инвалидност;

г) обезщетения за старост;

д) обезщетения за преживели лица;

е) обезщетения за трудови злополуки и професионални болести;

ж) помощи при смърт;

з) обезщетения за безработица;

и) предпенсионни обезщетения;

й) семейни обезщетения.

[…]

3. Настоящият регламент се прилага също и към специалните парични обезщетения, независещи от вноски, уредени в член 70.

[…]

5. Настоящият регламент не се прилага за:

а) социалното или медицинско подпомагане, или

б) обезщетения, по отношение на които държава членка поема отговорността за нанесени вреди на лица и предвижда компенсация, като например тези за жертви на война и на военни действия или техните последствия; за жертви на престъпления, убийства или терористични актове; за жертви на вреди, нанесени от представители на държавата членка в хода на служебните им задължения; или за жертви, които са претърпели вреди по политически или религиозни причини или по причина на своето потекло“.

9. Член 4 от Регламент № 883/2004, озаглавен „Равно третиране“, гласи:

„Освен ако друго не е предвидено в настоящия регламент, лицата, за които се прилага настоящият регламент, получават същите обезщетения и имат същите задължения съгласно законодателството на която и да е държава членка, както нейните граждани“.

10. Член 5, озаглавен „Равно третиране на обезщетения, доходи, факти и събития“, гласи:

„Освен ако друго не е предвидено в настоящия регламент и в светлината на установените специални разпоредби по прилагането, се прилага следното:

а) когато, съгласно законодателството на компетентната държава членка, получаването на обезщетения от социалното осигуряване и на други доходи има определени правни последици, съответните разпоредби от това законодателство се прилагат също така и към получаването на равностойни обезщетения, придобити съгласно законодателството на друга държава членка[,] или към доход, придобит в друга държава членка;

б) когато, съгласно законодателството на компетентната държава членка, правните последици са резултат от настъпването на някои факти или събития, тази държава членка взема предвид подобни факти или събития, настъпили във всяка друга държава членка, като настъпили на нейната територия“.

11. Член 70 от Регламент № 883/2004, озаглавен „Обща разпоредба“, гласи:

„1. Настоящият член се прилага за специални парични обезщетения, независещи от вноски, предоставяни съгласно законодателство, което поради персоналния си обхват, целите и/или условията за придобиване на права, се характеризира едновременно като социално осигурително законодателство по член 3, параграф 1 и като социално подпомагане.

2. За целите на тази глава „специални парични обезщетения без плащане на вноски“ са тези, които:

а) имат за цел предоставяне на:

i) допълнително, заместващо или спомагателно покритие срещу рискове, обхванати от клоновете на социалното осигуряване по член 3, параграф 1 и което гарантира на заинтересованото лице минимална издръжка на живота, в съответствие с икономическото и социалното положение в съответната държава членка;

или

ii) само специална защита за лица с увреждания, тясно свързана със социалната среда на посочените лица в съответната държава членка,

и

б) когато финансирането произтича изключително от задължително данъчно облагане, което има за цел да покрие основни обществени разходи[,] и условията за предоставяне и за изчисляване на обезщетенията не зависят от вноски по отношение на бенефициента. Въпреки това обезщетения, предоставени да допълнят обезщетение, зависещо от вноски, не се смятат за обезщетения, зависещи от вноски, само поради тази причина,

и

в) са изброени в приложение X.

3. Член 7 и другите глави от този дял не се прилагат за обезщетенията по параграф 2 на този член.

4. Обезщетенията, посочени в параграф 2, се предоставят изключително в държавата членка, в която пребивава заинтересованото лице, в съответствие с нейното законодателство. Такива обезщетения се предоставят от и за сметка на институцията по място на пребиваване“.

Б. Словашката правна уредба

12. Член 1 от Zákon č. 112/2015 Z.z. o príspevku športovému reprezentantovi a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (Закон № 112/2015 за допълнителното обезщетение за спортистите от националните отбори и за изменение на Закон № 461/2003 относно социалното осигуряване, наричан по-нататък „Закон № 112/2015“) в редакцията, приложима по делото в главното производство, гласи:

„Този закон урежда отпускането на допълнително обезщетение за спортистите от националните отбори (наричана по-нататък „допълнителното обезщетение“) като държавно социално обезщетение, чието предназначение е да обезпечи финансово спортиста, който в качеството си на представител в спортни състезания на Република Чехословакия, на Чехословашката социалистическа република, на Федерална република Чехословакия, на Чешката и Словашка федерална република или на Словашката република е спечелил медал на олимпийски игри, на параолимпийски игри, на дефлимпикс, на световни или на европейски първенства“.

13. Член 2, параграф 1 от Закон № 112/2015 в посочената редакция гласи:

„Право на допълнително обезщетение има физическо лице, което:

a) в качеството си на спортист, представлявал Република Чехословакия, Чехословашката социалистическа република, Федерална република Чехословакия, Чешката и Словашка федерална република или Словашката република, е спечелил:

   1. златен медал (първо място), сребърен медал (второ място) или бронзов медал (трето място) на олимпийски игри, на параолимпийски игри или на дефлимпикс;

   2. златен медал (първо място), сребърен медал (второ място) или бронзов медал (трето място) на световно първенство или златен медал (първо място) на европейско първенство в дисциплина, включена от Международния олимпийски комитет в програмата на олимпийските игри, от Международния параолимпийски комитет в програмата на параолимпийските игри или от Международния комитет за спорт за глухите в програмата на дефлимпикс, предхождащи непосредствено световното или европейското първенство или проведени през годината, през която се е състояло световното или европейското първенство;

b) е гражданин на Словашката република;

c) живее трайно на територията на Словашката република или по отношение на него се прилага специална разпоредба;

d) не получава аналогично обезщетение от чужбина;

e) навършило е пенсионна възраст и

f) е предявило претенция за допълнително обезщетение в съответствие със специалните норми“.

14. Член 3 от Закон № 112/2015 в посочената редакция гласи:

„Размерът на обезщетението се определя от разликата:

a) между сумата от 750 EUR и общата сума на пенсионните обезщетения, получени съгласно специалните норми и изплатени в чужбина аналогични пенсионни обезщетения, когато физическото лице е спечелило:

   1. златен медал по смисъла на член 2, параграф 1, буква a), точка 1;

   2. златен медал по смисъла на член 2, параграф 1, буква a), точка 2 на световно първенство, или

b) между сумата от 600 EUR и общата сума на пенсионните обезщетения, получени съгласно специалните норми и изплатени в чужбина аналогични пенсионни обезщетения, когато физическото лице е спечелило:

   1. сребърен медал по смисъла на член 2, параграф 1, буква a), точка 1;

   2. сребърен медал по смисъла на член 2, параграф 1, буква a), точка 2 на световно първенство или

c) между сумата от 500 EUR и общата сума на пенсионните обезщетения, получени съгласно специалните норми и изплатени в чужбина аналогични пенсионни обезщетения, когато физическото лице е спечелило:

   1. бронзов медал по смисъла на член 2, параграф 1, буква a), точка 1;

   2. бронзов медал по смисъла на член 2, параграф 1, буква a), точка 2 на световно първенство, или

   3. златен медал по смисъла на член 2, параграф 1, буква a), точка 2 на европейско първенство“.

II. Фактите и преюдициалният въпрос

15. От регистъра на спечелените медали, воден от Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (Министерство на образованието, науката, изследователската дейност и спорта на Словашката република), се установява, че UB (наричан по-нататък „жалбоподателят“), чешки гражданин, е спечелил златен медал на европейското първенство по хокей на лед и сребърен медал на световното първенство по хокей на лед, като и двете първенства са проведени през 1971 г. На 17 декември 2015 г. той се позовава на правото си на допълнително обезщетение пред словашките социалноосигурителни органи.

16. Въз основа на член 2, параграф 1, буква b) от Закон № 112/2015 искането му е отхвърлено, поради това че е чешки гражданин. В производството пред Krajský súd v Košiciach (Окръжен съд Кошице, Словакия) жалбоподателят, като се позовава на правота на Съюза, твърди, че словашката правна уредба е с дискриминационен характер, основан на гражданство. Той също така посочва, че не е взето предвид обстоятелството, че живее в Словашката република от 52 години.

17. От документацията във връзка със законодателния процес Najvyšší súd Slovenskej republiky (Върховен съд, Словашка република, наричан по-нататък „запитващата юрисдикция“) установява, че на заседанието си на 22 април 2015 г. правителството на Словашката република е разгледало предложение за закон относно допълнително обезщетение за спортистите от националните отбори, като стига до заключението, че например в член 2, параграф 1, буква b) е „необходимо параграф 1, буква b) да се формулира по следния начин: „е гражданин на държава — членка на Европейския съюз, гражданин на държава — договаряща страна по Договора за Европейското икономическо пространство, или швейцарски гражданин“. Било прието, че е необходимо в предложения закон да се направи препращане към правото на Съюза относно координацията на системите за социална сигурност.

18. По предложение на народни представители в Národna rada Slovenskej republiky (Народно събрание на Словашката република, наричано по-нататък „законодателният орган“) предложението за закон за допълнително обезщетение за спортистите от националните отбори е изменено така, че в член 2 думите „на държава — членка на Европейския съюз“ са заменени с думите „на Словашката република“.

19. Като причина за това предложение за изменение се посочва, че става въпрос за държавно социално обезщетение, което не е пенсионно обезщетение и чиято цел е да допринесе за финансовата осигуреност на спортистите с високо ниво, които като словашки граждани са представлявали Словашката република или нейните правни предшественици, и тъй като предложението за закон няма за цел гарантира финансова осигуреност спортистите от националните отбори, които са граждани на други държави, предлага се да се приеме гражданството на Словашката република като едно от условията за възникване на правото на допълнително обезщетение.

20. Предложението за закон за допълнителното обезщетение за спортистите от националните отбори в крайна сметка е прието от законодателния орган заедно с клаузата за съвместимост на предложението за закон с правото на Съюза, според която се счита, че степента на съвместимост е „пълна“, тъй като по отношение на предложението не се прилага нито първичното, нито вторичното, нито третичното право на Европейския съюз.

21. При формулирането на преюдициалното запитване въз основа на Хартата запитващата юрисдикция посочва в акта за преюдициално запитване, че е наясно, че Съдът ще извърши проверка за спазване на приложното поле на Хартата съгласно член 51, параграф 1 от Хартата, съгласно който разпоредбите на Хартата се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза [3].

22. Поради това запитващата юрисдикция подчертава, че не иска самоцелно тълкуване на правата на обезщетения за социална сигурност и социална помощ, утвърдени в член 34 от Хартата, а насочва вниманието към посочената по-горе причина за спора в производството пред националния съд, в което трябва да се прецени законосъобразността на начина, по който процедира орган на публичната администрация.

23. Според запитващата юрисдикция допълнителното обезщетение за спортистите от националните отбори не представлява просто държавно социално обезщетение, както се твърди в документите в хода на законодателния процес. От горепосочените разпоредби от Закон № 112/2015 се установява, че то се изплаща редовно и успоредно с пенсионното обезщетение с цел размерът на пенсионното обезщетение да достигне сумата от 750 EUR (по буква a), сумата от 600 EUR (по буква b) или сумата от 500 EUR (по буква c).

3 Решение от 26 февруари 2013 г., Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105), и определение от 28 ноември 2013 г., Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio (C-258/13, EU:C:2013:810).

24. Няма никакво съмнение, че жалбоподателят, в качеството си на член на националния отбор по колективен спорт, е в различно положение от съотборниците си само поради факта че за разлика от тях той не е словашки гражданин, макар да е допринесъл като тях със собствени сили и способности за колективния резултат на националния отбор.

25. Запитващата юрисдикция посочва, че преди да реши да отправи преюдициалното запитване, е извършила задълбочен анализ на решенията на Съда на Европейския съюз по сходни дела, а именно решения от 22 юни 2011 г., Landtová[4], от 16 септември 2015 г., Комисия/Словашка република[5], в областта на коледните добавки, и на решение Комисия/Словашка република[6], C-433/13, но е стигнала до извода, че решенията по тези дела не са приложими към настоящото дело.

26. Поради това запитващата юрисдикция спира производството и отправя следния преюдициален въпрос:

„Възможно ли е при обстоятелства като разглежданите по делото по главното производство член 1, буква ц) и членове 4 и 5 от [Регламент № 883/2004] във връзка със закрепеното в член 34, параграфи 1 и 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз право на обезщетения за социална сигурност и на социални придобивки, да се тълкуват в смисъл, че не допускат прилагането на национална правна уредба, според която като основно условие за правото на участниците в националните спортни отбори да получават допълнително обезщетение към пенсията за осигурителен стаж и възраст словашкият национален институт за социално осигуряване взема предвид гражданството на заявителя, въпреки че в националната разпоредба има и друго законово изискване, а именно участието в национален отбор на държава, правен предшественик на Словашката република, включително Чехословашката социалистическа република?“.

27. Писмени становища пред Съда представят Чешката република, Словашката република и Европейската комисия. И трите страни вземат участие в съдебното заседание от 7 май 2019 г.

III. Резюме на писмените становища

28. Чешката република твърди, че допълнителното обезщетение без съмнение попада в материалния обхват на Регламент № 883/2004. Съгласно установената практика на Съда дадено обезщетение има социалноосигурителен характер само ако е отпуснато на ползващите се лица въз основа на законно определено положение без каквато и да е индивидуална и дискреционна преценка на личните нужди и ако е свързано с един от рисковете, изброени в член 3, параграф 1 от Регламент № 883/2004[7].

29. Първо, съгласно словашкото законодателство допълнителното обезщетение е право. Поради това то не било незадължително обезщетение, а по-скоро задължително плащане. Второ, то се изплащало автоматично на лицата, които отговарят на обективните критерии, т.е. които са представлявали Словакия или държава, която е неин правен предшественик, на определени международни спортни събития. Следователно компетентният орган не разполагал с правото да извърши индивидуална и дискреционна преценка и не вземал предвид нуждите на заявителя.

4 C-399/09, EU:C:2011:415.

5 C-361/13, EU:C:2015:601.

6 Решение от 16 септември 2015 г., C-433/13, EU:C:2015:602.

7 В това отношение Чешката република се позовава на решения от 16 юли 1992 г., Hughes (C-78/91, EU:C:1992:331, т. 15), и от 16 септември 2015 г., Комисия/Словакия (C-433/13, EU:C:2015:602, т. 71). Определящи са целите и условията на предоставяне, а не дадената от държавата членка квалификация. Вж. решения от 16 юли 1992 г., Hughes (C-78/91, EU:C:1992:331, т. 14), от 10 октомври 1996 г., Zachow (C-245/94 и C-312/94, EU:C:1996:379, т. 17), и от 16 септември 2015 г., Комисия/Словакия (C-433/13, EU:C:2015:602, т. 70).

Трето, допълнителното обезщетение допълвало пенсията за осигурителен стаж и възраст, като се има предвид, че то се изплащало редовно и успоредно с пенсията за осигурителен стаж и възраст. Поради това то представлявало пенсия по смисъла на член 1, буква ц) от Регламент № 883/2004, който обхваща добавките към пенсиите [8]. Допълнителното обезщетение също така представлявало обезщетение за старост по смисъла на член 3, параграф 1, буква г) от Регламент № 883/2004 съгласно практиката на Съда [9]. Тази оценка не се поставяла под въпрос от факта, че изплащането на допълнителното обезщетение не зависи от размера на изплащаната заплата или от завършените осигурителни периоди [10].

30. Поради това член 4 от Регламент № 883/2004 не допускал изплащането на допълнителното обезщетение да бъде обвързано с условие за гражданство. Определящият елемент за предоставянето на допълнително обезщетение е това дали съответното лице е представлявало държавата или неин предшественик и е постигнало нужния резултат, а не дали лицето е гражданин на съответната държава членка.

31. Словашката република оспорва това тълкуване на правото на Съюза. Тя изтъква, че първоначално е било предвидено Чешката и Словашката република да възприемат координиран подход към разглежданото допълнително обезщетение, като и двете държави го изплащат на граждани, които са представлявали Чехословашката република на определените международни спортни събития, независимо дали са чешки или словашки граждани, и при условие че това не води до двойно плащане. По тази причина Словашката република първоначално не е предложила изплащането на допълнителното обезщетение да бъде ограничено само до словашки граждани. Тя е направила това едва когато Чешката република не е приела закон, съгласно който изплащането на допълнителното обезщетение обхваща и словашки граждани, пребиваващи в Чешката република. Следователно ако Словакия е трябвало да измени закона, тя би трябвало да изплаща допълнително обезщетение на словашки граждани, пребиваващи както в Чешката република, така и в Словакия, както и на чешки граждани, пребиваващи в Словакия.

32. Словашката република твърди, че допълнителното обезщетение не представлява социалноосигурително обезщетение съгласно Регламент № 883/2004 и не попада в рамките на специалните обезщетения, независещи от вноски, по член 3, параграф 3 и член 70 от същия регламент.

33. Квалификацията му се определяла от съставните елементи на обезщетението, а именно неговата цел и условия на предоставяне. То не било свързано с нито един от рисковете, изброени в член 3, параграф 1 от Регламент № 883/2004 [11]. То не представлявало пенсионно обезщетение съгласно практиката на Съда [12]. Допълнителното обезщетение се изплащало независимо от пенсионните обезщетения. То се изплащало дори когато бившият спортист не получава пенсия. То не се изплащало, когато пенсионните обезщетения надхвърлят определен праг [13]. Освен това допълнителното обезщетение не се изплащало от същите източници като пенсията за осигурителен стаж и възраст. То се изплащало директно от държавата. Освен това

8 В тази връзка Чешката република се позовава на решение от 20 януари 2005 г., Noteboom (C-101/04, EU:C:2005:51, т. 27).

9 Чешката република се позовава на решение от 30 май 2018 г., Czerwinski (C-517/16, EU:C:2018:350, т. 45).

10 Тук Чешката република се позовава на решение от 20 януари 2005 г., Noteboom (C-101/04, EU:C:2005:51, т. 29).

11 Словашката република се позовава на решение от 25 юли 2018 г., A (Помощ за лице с увреждания) (C-679/16, EU:C:2018:601, т. 32 и 33).

12 Словашката република се позовава на решение от 16 декември 2015 г., Комисия/Словакия (C-361/13, EU:C:2015:601, т. 56).

13 Словашката република се позовава на решения от 20 януари 2005 г., Noteboom (C-101/04, EU:C:2005:51, т. 27), и от 16 септември 2015 г., Комисия/Словакия (C-361/13, EU:C:2015:601, т. 56).

допълнителното обезщетение нямало за цел да посрещне нуждите на бенефициерите [14]. Неговата цел по-специално била да се възнаградят изявените спортисти за техните постижения и да бъдат насърчени младите спортисти. Също така изплащаната сума не се определяла от броя на направените вноски или на завършените осигурителни периоди [15].

34. Що се отнася до специалните обезщетения, независещи от вноски, по член 3, параграф 3 и член 70 от Регламент № 883/2004, Словашката република посочва, че допълнителното обезщетение не е свързано с нито един от рисковете, изброени в член 3, параграф 1. Също така целта му не е била да гарантира минимално равнище на издръжка. То не попадало в обхвата на обезщетението за лица с увреждания съгласно член 70, параграф 2, буква а), нито представлявало допълнително обезщетение, предвидено в приложение X към Регламент № 883/2004, както е посочено в член 70, параграф 2, буква в).

35. Позоваването на член 34 от Хартата не водело до промяна на позицията на Словашката република. Разглежданото допълнително обезщетение не попадало в приложното поле на правото на Съюза [16].

36. Комисията изтъква, че разглежданото допълнително обезщетение по същество се прилага само за лица, които са достигнали пенсионна възраст и претендират за пенсия за осигурителен стаж и възраст. Фактът, че то представлява допълнително плащане, не е пречка да бъде считано за пенсия за осигурителен стаж и възраст съгласно Регламент № 883/2004 [17]. Същевременно обаче Комисията не е сигурна дали то попада в приложното поле на Регламент № 883/2004. Представлявало добавка, с която се възнаграждават изключителни постижения при представянето на държавата, чието изплащане обхваща тесен кръг от хора. Следователно Комисията стига до заключението, че разглежданото допълнително обезщетение не попада в приложното поле на Регламент № 883/2004, но трябва да се прецени дали то попада в приложното поле на Регламент (ЕС) № 492/2011 [18] и разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС.

37. Комисията обаче стига до заключението, че не е необходимо да се определи дали допълнителното обезщетение представлява социално предимство по член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011 [19], тъй като е възможно да се отговори на преюдициалния въпрос въз основа на Договора за функционирането на ЕС в качеството му на първично право.

38. В този контекст Комисията се позовава на член 18 ДФЕС и на решението на Съда по дело Tas-Hagen и Tas [20], което според нея позволява на жалбоподателя да се позове на статута си на работник съгласно член 45 ДФЕС.

14 Словашката република се позовава на решения от 5 юли 1983 г., Valentini (171/82, EU:C:1983:189, т. 14), и от 16 декември 2015 г., Комисия/Словакия (C-361/13, EU:C:2015:601, т. 55).

15 Решение от 5 юли 1983 г., Valentini (171/82, EU:C:1983:189, т. 14).

16 Словашката република се позовава на решение от 16 септември 2004 г., Baldinger (C-386/02, EU:C:2004:535).

17 Комисията се позовава на решения от 20 януари 2005 г., Noteboom (C-101/04, EU:C:2005:51, т. 25—29), от 16 декември 2015 г., Комисия/Словакия (C-361/13, EU:C:2015:601, т. 55), и от 30 май 2018 г., Czerwinski (C-517/16, EU:C:2018:350, т. 33 и 34 и цитираната съдебна практика).

18 Регламент на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 година относно свободното движение на работници в Съюза (ОВ L 141, 2011 г., стр. 1).

19 Комисията се позовава на решения от 31 май 1979 г., Even и ONPTS (207/78, EU:C:1979:144), от 27 септември 1988 г., Matteucci (235/87, EU:C:1988:460, т. 16), и от 16 септември 2004 г., Baldinger (C-386/02, EU:C:2004:535, т. 17—19).

20 Решение от 26 октомври 2016 г., C-192/05, EU:C:2006:676, т. 16 и 30 и диспозитива.

IV. Анализ

39. Допълнителното обезщетение не попада в приложното поле нито на Регламент № 883/2004, нито на Регламент № 492/2011 и е извън приложното поле на първичното право на Съюза във връзка със свободното движение, на което се позовава Комисията [21]. В такъв случай не се прилага и член 34 от Хартата, тъй като разглежданото по главното производство положение не се „урежда“ от правото на Съюза [22].

40. Що се отнася до Регламент № 883/2004, в практиката на Съда е установено, че „разграничението между обезщетенията, изключени от приложното поле на Регламент № 883/2004, и обезщетенията, които попадат в него, се основава най-вече на елементите от фактическия състав на всяко обезщетение, и по-специално на неговите цели и на условията за предоставянето му, а не на това дали националното законодателство го квалифицира като осигурително“ [23]. Във всеки случай, за да попадне в приложното поле на Регламент № 883/2004, националното законодателство трябва да е свързано с някой от рисковете, изрично посочени в член 3, параграф 1 от него [24].

41. Допълнителното обезщетение в настоящия случай не е свързано с нито един от рисковете, изрично изброени в член 3, параграф 1 от Регламент № 883/2004 (посочени по-горе, т. 8). Така съгласно постоянната практика на Съда едно обезщетение може да се счита за „социалноосигурително обезщетение“, доколкото, от една страна, е отпуснато на получателите без каквато и да е индивидуална и дискреционна преценка на нуждите на лицето въз основа на законово определено положение, и от друга страна, е свързано с някой от рисковете, изрично изброени в член 3, параграф 1 от Регламент № 883/2004 [25] Допълнителното обезщетение представлява по-скоро награда за постижения на международни спортни събития и представляване на държавата. Фактът, че на практика то се изплаща на лица, достигнали пенсионна възраст, не е достатъчен, за да се заключи, че то представлява обезщетение за старост съгласно член 3, параграф 1. Както обяснява в съдебното заседание представителят на Словакия, допълнителното обезщетение е насочено само към получателите на пенсия за осигурителен стаж и възраст, които получават максималния размер на обезщетението, предвидено от закона на държавата членка, поради което получената от тези лица сума трябва да бъде намалена. Правото на получаване на допълнителното обезщетение не е обвързано от законова гледна точка с получаването на пенсията.

42. В съответствие с постоянната практика на Съда, за да се установи дали допълнително обезщетение може да се квалифицира като „обезщетение за старост“ по смисъла на член 3, параграф 1, буква г) от Регламент № 883/2004, и съответно като социалноосигурително обезщетение, следва да се преценят елементите, характерни за тази добавка, а именно нейната крайна цел и условията за отпускането ѝ [26].

43. Разглежданото допълнително обезщетение се предоставя на лица с високи постижения на международни спортни събития. То е предвидено като възнаграждение за тези постижения и за насърчаване на по-младите спортисти. Поради това стигам до заключението, че допълнителното обезщетение е сходно по-скоро с коледните добавки по дело Комисия/Словакия [27] и не представлява обезщетение за старост съгласно член 3, параграф 1, буква г) от Регламент

21 Поради това положението по главното производство е коренно различно от положението, което е било разгледано от Съда в решението му от 22 юни 2011 г., Landtová (C-399/09, EU:C:2011:415).

22 Вж. решение от 8 май 2019 г., PI (C-230/18, EU:C:2019:383, т. 63).

23 Решения от 30 май 2018 г., Czerwinski (C-517/16, EU:C:2018:350, т. 33 и цитираната съдебна практика), и от 25 юли 2018 г., A (C-679/16, EU:C:2018:601, т. 31).

24 Решение от 30 май 2018 г., Czerwiński (C-517/16, EU:C:2018:350, т. 34 и цитираната съдебна практика).

25 Решение от 14 март 2019 г., Dreyer (C-372/18, EU:C:2019:206, т. 32 и цитираната съдебна практика).

26 Решение от 16 септември 2015 г., Комисия/Словашка република (C-361/13, EU:2015:601, т. 54).

27 Решение от 16 септември 2015 г., Комисия/Словашка република (C-361/13, EU:C:2015:601).

№ 883/2004, както и надбавката за отпуск, разгледана в решението на Съда по дело Noteboom [28], която се изплаща изключително на лица с право на пенсия за осигурителен стаж и възраст или наследствена пенсия, която се финансира със същите средства като съответната пенсия и за която се приема, че попада в обхвата на обезщетението за старост [29]. В разглеждания случай допълнителното обезщетение не се изплаща от същия фонд като пенсиите, а вместо това се финансира пряко от държавата и, както е обяснено по-горе, няма връзка с пенсионната система, като се изключи намалението за бивши спортисти, които получават максималната пенсия за осигурителен стаж и възраст съгласно словашкото законодателство.

44. Макар да признавам, че посоченото по дело Комисия/Словакия плащане обхваща широк кръг бенефициери, докато разглежданото по главното производство обезщетение е насочена към тесен кръг хора, ограниченият брой на бенефициерите, свързани с постижения в рамките на елитни спортни събития, подчертава още по-ясно разликата между него и добавките, обвързани с пенсията за осигурителен стаж и възраст.

45. Що се отнася до специалните обезщетения, независещи от вноски, по член 3, параграф 3 и член 70 от Регламент № 883/2004, съм съгласен с аргументите, изтъкнати от Словашката република в точка 34 по-горе, че е невъзможно разглежданото допълнително обезщетение да попада в обхвата на член 70. Следва да се отбележи, че с член 3, параграф 5, буква а) „социалното подпомагане“ изрично се изключва от обхвата на Регламент № 883/2004 [30] и че член 70, параграф 2, буква а), подточка i) от Регламент № 883/2004 препраща към клоновете на социалната сигурност, посочени в член 3, параграф 1, които трябва да представляват „допълнително, заместващо или спомагателно покритие“ срещу рисковете, изброени в член 3, параграф 1 [31]. Както е обяснено в точка 41 по-горе, стигам до заключението, че разглежданото допълнително обезщетение не е свързано с нито една от категориите, изброени в посочената разпоредба, а по-скоро представлява специално възнаграждение за отлични спорни резултати. Допълнителното обезщетение не е предвидено в приложение X към Регламент № 883/2004 и няма да цел да гарантира минимално равнище на издръжка.

46. Допълнителното обезщетение също така не попада в приложното поле на член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011 като „социално предимство“, чиито основни характеристики изключват обезщетения, свързани със служба към държавата. Схема за национално признаване не би могла да попадне в обхвата на член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011 [32]. Освен това фактът, че не се изплащат допълнителни обезщетения на чешки граждани, пребиваващи в Словакия, е в разрез само с улесняването на мобилността на работниците [33] по отношение на малък брой работници от ЕС, по-специално чешки граждани, които са представлявали бившата Република Чехословакия и които желаят да се преместят от Чешката в Словашката република.

28 Решение от 20 януари 2005 г., Noteboom (C-101/04, EU:C:2005:51, т. 27).

29 Съгласно член 4, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и актуализиран с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г. (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 26), изменен с Регламент (ЕО) № 1606/98 на Съвета от 29 юни 1998 г. (ОЖ L 209, 1998 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 5, стр. 76). Тази разпоредба е отменена с член 90 от Регламент № 883/2004.

30 Вж. също решение от 27 март 1985 г., Hoeckx (249/83, EU:C:1985:139, т. 11, 12 и 14).

31 Вж. решение от 29 април 2004 г., Skalka (C-160/02, EU:C:2004:269), в което разглежданото плащане представлява „специално обезщетение, независещо от вноски“, защото с него се увеличава пенсията.

32 Решение от 31 май 1979 г., Even и ONPTS (207/78, EU:C:1979:144, т. 23 и 24). Вж. също решение от 16 септември 2004 г., Baldinger (C-386/02, EU:C:2004:535, т. 17 и 19).

33 Решение от 27 март 1985 г., Hoeckx (249/83, EU:C:1985:139, т. 20).

47. С други думи, изплащането на допълнителното обезщетение единствено на словашки граждани не води до глобално или цялостно обезкуражаване на движението от Съюза към Словакия с цел работа [34] в резултат на отказа на словашките органи да изплащат допълнително обезщетение на чешките граждани, въпреки че, както обясниха словашкото правителство в писменото си становище и представителят на същото в съдебното заседание, преди приемането на разглеждания по главното производство закон двете държави членки са започнали диалог и е бил предвиден координиран отговор, съгласно който и двете държави е трябвало изплащат разглежданото допълнително обезщетение на собствените си граждани, независимо от мястото им на пребиваване.

48. На последно място, Комисията погрешно се позовава на решението на Съда по дело Tas-Hagen. В това дело отказът на нидерландското правителство да изплати на собствените си граждани обезщетение, което въпросното правителство отпуска на жертвите на гражданска война поради пребиваването им в Испания, е обхванат от забраната за дискриминация въз основа на гражданство по силата на член 18 ДЕО, вместо да представлява чисто вътрешен въпрос, именно защото засегнатите лица са упражнили правото си на свободно движение, като са отишли да живеят в Испания, т.е. в държава членка, различна от държавата им на гражданство [35]. Съдът е приел, че „тъй като упражняването от г-жа Tas-Hagen и г-н Tas на право, признато в правния ред на Общността, е оказало влияние върху правото им да получат обезщетение съгласно националното законодателство, такова положение не може да се счита за чисто вътрешен въпрос, който не е свързан с правото на Общността“ [36].

49. Безспорно обаче жалбоподателят никога не е упражнявал правото си на „свободно движение“ по член 45 ДФЕС. Поради това, въпреки че решението на Съда по дело Tas-Hagen би било приложимо при спор между чешки гражданин и чешките социалноосигурителни органи в случай на отказ да изплатят обезщетение поради упражняване от страна на чешки гражданин на правото му на свободно движение чрез установяването му в държава членка, различна от Чешката република, включително в Словашката република, такива факти не са настъпили в рамките на главното производство. Обстоятелствата по главното производство се отнася до чешки гражданин, който никога не е упражнявал правото си на свободно движение, по отношение на държава членка на пребиваването му, а именно Словакия, в която той е пребивавал през цялото време след присъединяването на тази държава членка към Европейския съюз.

50. Понеже спорът попада извън материалния обхват на правото на Съюза, член 34 от Хартата не се прилага.

V. Заключение

51. Следователно предлагам на Съда да отговори на преюдициалния въпрос на Najvyšší súd Slovenskej republiky (Върховен съд на Словашката република) по следния начин:

„При обстоятелства като разглежданите по делото в главното производство член 1, буква ц) и членове 4 и 5 от Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност, във връзка със закрепеното в член 34, параграфи 1 и 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз право на обезщетения за социална сигурност и на социални придобивки, не може да се

34 Вж. положението, разгледано от Съда в решението му от 10 март 1993 г., Комисия/Люксембург (C-111/91, EU:C:1993:92), относно предвидените периоди на пребиваване в Люксембург, преди да стане възможно изплащането на надбавки за раждане на дете и за майчинство. То засяга всички жени, които са граждани на ЕС.

35 Решение от 26 октомври 2006 г., Tas-Hagen и Tas (C-192/05, EU:2006:676, т. 25).

36 Пак там, точка 28.

тълкуват в смисъл, че не допускат прилагането на разпоредба от национална правна уредба, според която като основно условие за правото на участниците в националните спортни отбори да получават допълнително обезщетение към пенсията за осигурителен стаж и възраст словашкият национален институт за социално осигуряване взема предвид гражданството на заявителя, въпреки че в националната разпоредба има и друго законово изискване, а именно участието в национален отбор на държава, правен предшественик на Словашката република, включително Чехословашката социалистическа република“.